

Forhandlingssystemet i staten

Parter

Sentrale parter

I det statlige tariffområdet er Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) sentral arbeidsgiverpart, og på arbeidstakersiden er de fire hovedsammenslutningene - LO, Akademikerne, Unio og YS parter på sentralt nivå.

I forhandlingene er det statens personaldirektør som representerer arbeidsgiver, og hver sammenslutning har hver sin forhandlingsleder.

Lokale parter

Forhandlingene føres mellom arbeidsgiver på det enkelte forhandlingssted og hovedsammenslutningenes medlemsorganisasjoner. Alle tjenestemannsorganisasjonene under en hovedsammenslutning kan lokalt velge å opptre som en part (hovedsammenslutningsmodellen).

Grunnlaget for forhandlingene

Grunnlaget for forhandlingene finnes i hovedtariffavtalen (HTA) i staten pkt. 1.4.1. Alle arbeidstakere som går inn under tjenestetvistloven omfattes av HTA dersom annet ikke er avtalt. HTA har tradisjonelt hatt virkning for 2 år av gangen. Hver hovedsammenslutning har sin egen HTA, men avtalene er pr. i dag likelydende.

Det gjennomføres lønnsforhandlinger hvert år, men oppgjørene har ulikt omfang avhengig av om det er et hovedtariffoppgjør eller et mellomoppgjør. Ved hovedtariffoppgjør forhandler partene hele HTA, dvs. både lønnsregulativet (lønnstrinn, lønnsrammer/spenn, stillingskoder, forhandlingssteder) og fellesbestemmelser (f.eks. permisjon, arbeidstid, kompetanseutvikling). I mellomoppgjørene er det kun økonomiske elementer som er tema.

De sentrale partene kan benytte ulike virkemidler i lønnsystemet (jf. HTAs pkt. 14.1.2).

Lønnsforhandlingene omfatter ofte tre ulike elementer:

1. Generelle tillegg, dvs. at lønnstrinnet på hovedlønnstabellen endres og får ny «verdi». Disse tilleggene kan gis som prosentvise- eller kronetillegg.
2. Sentrale justeringer, dvs. at stillingskoder gis et lønnstillegg (f.eks. alle rådgivere, skattejurister) eller at lønnsspenn/lønnsrammer endres.
3. Lokale forhandlinger, at man sentralt avsetter midler fra den økonomiske rammen til lokale forhandlinger.

I forkant av forhandlingene i staten nedsettes det et statistikk- og beregningsutvalg (SBU) som beregner lønnsutvikling, årsverk, overheng, prisutvikling, utvikling i kjøpekraften mm. Dette danner et felles grunnlag for forhandlingene, og både arbeidsgiver og hovedsammenslutningene er representert i dette utvalget.

Kravprosessen

Alle organisasjonene inn under Akademikerne-stat inviteres hvert år til å fremme sine lønnskrav til de sentrale forhandlingene.

Juristforbundet-stat inviterer sine foreninger/kontaktsteder/tillitsvalgte til å fremme og begrunne sine krav til lønnsforhandlingene. Disse kravene blir først behandlet av seksjonsstyret i Juristforbundet-Stat, som så utarbeider Juristforbundet-Stats endelige krav. Dette kravet behandles deretter i Akademikerne-stat, hvor de ulike organisasjonene drøfter kravene og utformer endelig krav overfor staten.

Juristforbundet arrangerer også en årlig tariffkonferanse hvor aktuelle problemstillinger settes på dagsorden i forkant av forhandlingene.

Forhandlingene

Forhandlingene åpnes med innledninger av staten ved personaldirektør og statsråd, samt hovedsammenslutningenes forhandlingsledere. Hovedsammenslutningenes forhandlingsutvalg er også til stede på åpningsmøtet. Partene overleverer sine krav 1 i dette møtet.

Deretter forhandles det i en periode som kan variere fra noen dager til flere uker. Forhandlingene skal være ferdige innen midnatt 30. april, men partene kan bli enige om å forhandle på overtid. Dersom man ikke kommer til enighet, blir det brudd i forhandlingene og oppgjøret sendes til riksmekler.

Mekling

Når forhandlingene er endt i brudd, skal det gjennomføres mekling før en eventuell streik kan iverksettes. Dette kalles tvungen mekling. Partene møtes hos riksmekler som skal forsøke å finne en løsning som alle parter kan enes om. Riksmekler kan i løpet av meklingen utarbeide et forslag til løsning som partene skal ta stilling til. Dersom en eller flere av hovedsammenslutningene ikke godkjenner forslaget, blir streik iverksatt.

Konflikten kan da løses på tre forskjellige måter:

1. Partene kan bli enige om å gjenoppta forhandlingene/meklingen (frivillig mekling).
2. Partene kan bli enige om frivillig lønnsnemnd.
3. Konflikten avsluttes ved at Stortinget vedtar lov om tvungen lønnsnemnd

Konfliktberedskap

Akademikerne-stat utpeker et konfliktberedskapsutvalg som har som sin oppgave å planlegge for en eventuell konflikt. Med konflikt menes arbeidsnedleggelse (streik) eller arbeidsstengning (lockout) i henhold til tjenestetvistlovens § 21.

Når Akademikerne-stat har besluttet å iverksette streik i statssektoren, har medlemmene plikt til å delta. Et medlem kan ikke med utmelding unndra seg denne plikten. Embetsmenn og militære tjenestemenn er unntatt, og kan ikke tas ut i streik.

Dersom du omfattes av et streikeuttak, vil du få informasjon om hvordan du skal forholde deg i en streikesituasjon og hvilke rammebetingelser som gjelder under konflikt.